

Puolustusministeriölle

Kirjeenne 9.2.2015

Tiedonhankintalakityöryhmän mietintö

Puolustusministeriö on pyytänyt Valtakunnansyyttäjänvirastoa antamaan lausunnon Tiedonhankintalakityöryhmän laatimasta mietinnöstä Suomalaisen tiedustelulainsäädännön suuntaviivoja. Erityisesti lausuntoa on pyydetty mietintöön sisältyvistä kehittämis ehdotuksista ja johtopäätöksistä sekä ehdotuksen vaikutuksista lausunnonantajan toimintaan tai toimialalla.

Mietinnön lähtökohtana ja painopisteenä on tietoliikennetiedustelu. Mietinnössä ei ole kovin kattavasti käsitelty tiedonhankintaa rikostutinnan kannalta.

Rikostutkinnallista näkökulmaa on käsitelty mietinnön jaksossa 6.1.3. Kansallisen tietoliikennetiedustelun mahdollisia suuntaviivoja. Mietinnön sivulla 63 todetaan ”Selvänä lienee pidettävä sitä, ettei tietoliikennetiedustelu voisi olla tavanomaisena pidettävä verkko- tai muunkaan massarikollisuuden tutkintaa varten käytettävä menetelmä. Lähtökohdaksi voitaisiin ottaa se, ettei tietoliikennetiedustelua voida lainkaan käyttää rikostutkinnallisena menetelmänä”. Ja edelleen todetaan ”Tietoliikennetiedustelun varsinaisesta rikostutkinnallisesta käytöstä erillinen asia on, että toiminnan yhteydessä tiedusteluviranomaisen tietoon saattaa tulla tietoja, jotka viittaavat siihen, että rikos on tapahtunut. Jos kyse on erityisen vakavasta rikoksesta, olisi pohdittava, millä tavoin tieto siitä voitaisiin antaa esitutkintaviranomaiselle. Tällöinkään kyseessä ei saisi olla tietojen käyttö oikeusprosessissa vaan rikostutinnan suuntaamisessa.”

Tehokkaaseen tietoverkkorikostorjuntaan ei riitä pelkkä tiedustelutoiminta. Tiedustelu- ja tiedonhankkimistoimintaa tulisi jatkovalmistelussa tarkastella kattavasti koko rikosprosessin näkökulmasta. Haettuja ja hankittuja tietoja tulee voida myös käyttää näyttönä rikosasiassa. Ei ole tarkoituksenmukaista luoda pelkkää tiedustelujärjestelmää, jota ei voida tehokkaasti kytkeä rikosten torjunnan lisäksi niiden selvittämiseen ja rangaistusvastuuseen saattamiseen.

Nykyisen rikosprosessin tehokas ja lainmukainen läpivieminen edellyt-

7.4.2015

Dnro 22/61/15

tää, että esitutkintaviranomainen ja syyttäjä tekevät tiivistä esitutkintayhteistyötä. Näin ollen tiedustelulainsäädännön jatkovalmistelussa on huomioitava myös syyttäväviranomaisen rooli rikosasian käsittelyssä. Virallinen syyttäjä ei esitutkintalain mukaan ole esitutkintaviranomainen, mutta syyttäjä osallistuu esitutkintaan (ETL 2 luku 1 §). Esitutkintalain 5 luvun säännösten mukaisesti poliisin on ilmoitettava sille tutkittavaksi tulleesta rikosasiasta syyttäjälle. Ilmoitus tulee joissain rikosasioissa tehtäväksi jo asian tiedusteluvaiheessa.¹ Esitutinnan suuntaamiseksi tehtävät ratkaisut tehdään etenkin laajoissa ja vaativissa rikosasioissa usein yhteistyössä syyttäjän kanssa.

Myös syyttäjä saa tietoonsa asian tiedusteluvaiheessa hankittua tietoa. Erityiskysymyksenä sääntelyssä on siten kiinnitettävä huomioita siihen, ettei syyttäjällä ei ole vastaavaa vaitiolo-oikeutta kuin poliisilla.² Syyttäjällä on lain mukaan kuitenkin vaitiolovelvollisuus, joka kattaa salassapidon taktisista ja tutkinnallisista menetelmistä (Laki syyttäjälaitoksesta 25a §). Samoin jatkovalmistelussa on huomattava esitutkintalain 3 luvun 8 §:n erityissäännös, jonka mukaan esitutinnan aloittamisesta päättää syyttäjä, jos rikos on tehty Suomen ulkopuolella ja asiassa tarvitaan valtakunnansyyttäjän syytemääräystä.

Asia tulee jatkovalmistelussa arvioida siten, että koko rikosprosessiketju tulee huomioiduksi. Mietinnön kohdassa 7.3. ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi kuvattu oikeusministeriön osuus jatkovalmistelussa tulee siten olla nyt suunniteltua laajempi.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Tea Kangasniemi

1 Ilmoitusmenettelystä Valtakunnansyyttäjän ohjeessa VKS:2013:4 Syyttäjälle ilmoitettavat rikosasiat, ilmoitusmenettely ja syyttäjän toimenpiteet ja vastaava ohje poliisihallituksella POHA 2020/2013/1369.

2 Vaitiolo-oikeuden säätämistä on esitetty ja harkittu. Edellisen kerran asia oli esillä esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien uudistamisen yhteydessä (sk. 805/2011, 806/2011 ja 872/2011) Ehdotettu vaitioloa koskenut lainkohta sisältyi vielä HE 224/2010:een, mutta poistettiin lakiehdotuksesta perustuslakivaliokunnan linjauksella, PeVL 67/2010.